

Dr. Ferhat YILDIRIM

**ARABULUCU MESLEKİ
SORUMLULUK SİGORTASI**

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2024**

Ağustos 2024

ISBN: 978-975-368-915-1

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 48596

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitavevi.com

bilgi@filizkitavevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Eğitim sürecime her daim destek olan babam
Cemal YILDIRIM'a...

TEŞEKKÜR

Marmara Üniversitesinde **Prof. Dr. Ayőe SUMER**, **Prof. Dr. Birgül SOPACI ÖZTUNA**, **Doç. Dr. Özgür AKPINAR**, **Doç. Dr. İpek Sevda SÖĞÜT** ve **Doç. Dr. Hakan ÖZCAN** tarafından oluőan doktora tez jürisi huzurunda sunulan ve oybirliği ile kabul edilen bu çalışma, Türkiye'de tez konusu olarak üzerinde çalıőılması ve içerisinde uygulamaya yönelik bir araőtırmayı barındırması ile alanında bir ilk olma özelliği taőımaktadır.

Doktora eserinin oluőumunda her daim desteğini hissettiğim, motivasyonu, pozitif ve yapıcı yaklaőımı, deneyim ve akademik bilgisini cömertçe paylaşan tez danıőmanım **Prof. Dr. Ayőe SUMER** hocama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalıőmama sağladığı katkı, destek ve yardımları ile jürimde yer almasından onur duyduğum **Prof. Dr. Birgül SOPACI ÖZTUNA** hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez yazım sürecinin baőından sonuna kadar deneyim ve bilgilerini benimle paylaşan, her an desteğini hissettiğim kıymetli hocam **Doç. Dr. İpek Sevda SÖĞÜT**'e iten teşekkür ediyorum.

Doktora eğitimi sürecinde derslerine katılarak akademik bilgi ve görüőlerinden derinlemesine faydalanma imkanı bulduğum, her daim manevi desteklerini yanımda hissettiğim çok değerli hocalarım **Doç. Dr. Özgür AKPINAR** ve **Doç. Dr. Hakan ÖZCAN**'a çok teşekkür ediyorum.

Çalışmanın özellikle araştırma kısmında tüm içtenlikle katkı sunan, bilgilerini paylaşan, destek olan, farklı bir disiplini hukuk disiplini içerisine entegre etmemde katkı sağlayan ve öğretici çalışmayı tezde kullanmama yardımcı oldukları için hocalarım **Prof. Dr. Aytın PA-**

ŞAMEHMETOĞLU'na ve **Prof. Dr. Şirin ATAKAN DUMAN**'a çok teşekkür ediyorum.

Doktora tez yazımı ve savunma sürecinde desteğini esirgemeyen, manen güç veren kıymetli hocam **Dr. Öğretim Üyesi Melda KÖSE**'ye bu çalışma vasıtası ile teşekkürü bir borç bilirim.

Doktora kabul sürecinde bilimsel sınava hazırlanma aşamasında yardımcı olan, kısa sürede kıymetli bilgilerini benimle paylaşan çok değerli hocam **Dr. Öğretim Üyesi Nilüfer UĞUR DALAY**'a teşekkür ediyorum.

Doktora eğitimine kaydolduğum süreçten bu yana disiplinler arası çalışmanın önemine vurgu yapan, akademik olarak her zaman desteğini gördüğüm, birlikte çalışmaktan büyük onur ve mutluluk duyduğum çok değerli hocam, Dekanım **Prof. Dr. Özlem YENERER ÇAKMUT**'a sonsuz şükran ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmaya özellikle yabancı kaynak sağlanması bakımından sonsuz destek veren Özyeğin Üniversitesi Kütüphanesi birimine ve tüm çalışanlarına, özellikle Kütüphane Direktörü **Özlem EFE**'ye, kütüphanenin kıymetli çalışanları **Caner YURTSEVER**, **Burcu TEOMAN**'a teşekkürlerimi sunmak isterim.

Hukuk Fakültesinde öğrenci iken, değerli hocalarımla kitaplarının basıldığı, profesyonel titiz çalışmalara imza atan, köklü ve başarılı geçmişe sahip Filiz Kitabevinden şimdi kendi kitabımın çıkması inanılmaz bir gurur. Böyle titiz bir çalışmayı gerçekleştiren **Filiz Kitabevine** ve eserin ortaya çıkmasında katkı sağlayan tüm çalışanlarına, özellikle gösterdiği nazik destek ve kıymet için Sayın **Oğuzhan ORUÇ**'a sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunuyorum.

Eğitime her daim verdikleri önem ve her alanda olduğu gibi bu alanda da beni koşulsuz destekleyen, yanımda var olan ailem ve arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
------------	---

1. BÖLÜM

GENEL OLARAK ARABULUCULUK

1.1. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi Kavramı	5
1.2. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi Olarak Arabuluculuk	11
1.2.1. Arabuluculuk Kavramı ve Tanımı	12
1.2.2. Arabuluculuğun Dünyada ve Türkiye'de Gelişimi	20
1.2.2.1. Arabuluculuğun Dünyada Gelişimi	20
1.2.2.2. Arabuluculuğun Türkiye'de Doğuşu ve Gelişimi	25
1.2.3. Arabuluculuğun Önemi ve Tasnifi.....	33
1.2.3.1. Arabuluculuğun Önemi (Arabuluculuğun Tercih Edilme Nedenleri).....	33
1.2.3.1.1. Zamandan Tasarruf.....	34
1.2.3.1.2. Bağlayıcı Olmama.....	35
1.2.3.1.3. Masraftan Tasarruf.....	35
1.2.3.1.4. Gizlilik.....	36
1.2.3.1.5. Kazan-Kazan (win-win)	36
1.2.3.1.6. Tarafların Süreci Kontrolü ve Sürecin Esnekliği.....	37
1.2.3.2. Arabuluculuğun Tasnifi	38
1.2.3.2.1. Arabuluculuğun Dava Şartı Olup Olmamasına Göre	38
1.2.3.2.1.1. İhtiyari Arabuluculuk	39

1.2.3.2.1.2. Zorunlu (Dava Şartı) Arabuluculuk.....	40
1.2.3.2.1.2.1. Almanya'da Zorunlu Arabuluculuk	41
1.2.3.2.1.2.2. Avusturya'da Zorunlu Arabuluculuk.....	43
1.2.3.2.1.2.3. İtalya'da Zorunlu Arabuluculuk.....	44
1.2.3.2.1.2.4. Türkiye'de Zorunlu Arabuluculuk	46
1.2.3.2.2. Arabulucunun Üstlendiği Role Göre	57
1.2.3.2.2.1. Kolaylaştırıcı Arabuluculuk.....	58
1.2.3.2.2.2. Değerlendirici Arabuluculuk	60
1.2.3.2.3. Arabuluculuğa Uygulanacak Kanun Hükümlerine Göre.....	63
1.2.3.2.3.1. Adi Arabuluculuk (Geleneksel Arabuluculuk) ...	63
1.2.3.2.3.2. Nitelikli Arabuluculuk (Modern Arabuluculuk) .	63
1.3. Arabuluculuk Sürecine ve Arabulucunun Hak ve Yükümlülüklerine Hakim Olan Temel İlkeler.....	64
1.3.1. İradilik (Gönüllülük)	65
1.3.2. Eşitlik.....	69
1.3.3. Gizlilik.....	72
1.4. Arabulucu Olma Koşulları ve Arabuluculuğun Mesleki Statüsü ...	82
1.4.1. Arabulucu Olma (Sicile Kayıt) Koşulları	82
1.4.1.1. Kara Avrupa'sında Arabulucu Olma ve Sicile Kayıt	84
1.4.1.1.1. Avusturya'da Arabulucu Olma ve Sicile Kayıt	85
1.4.1.1.2. Almanya'da Arabulucu Olma ve Sicile Kayıt.....	88
1.4.1.2. Türkiye'de Arabulucu Olma ve Sicile Kayıt.....	90
1.4.2. Arabuluculuğun Mesleki Statüsü.....	96
1.5. Arabulucunun Hak ve Yükümlülükleri.....	106
1.5.1. Arabulucunun Hakları	106
1.5.1.1. Arabulucunun Unvanı ve Unvanın Sağladığı Yetki.....	107
1.5.1.2. Ücret İsteme Hakkı.....	108

1.5.1.3. Taraflarla Görüşme ve İletişim Kurma Hakkı	115
1.5.2. Arabulucunun Yükümlülükleri	119
1.5.2.1. Tarafsız Olma Yükümlülüğü	119
1.5.2.2. Tarafları Aydınlatma Yükümlülüğü	122
1.5.2.3. Sır Saklama Yükümlülüğü.....	126
1.5.2.4. Görevi Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü	133
1.5.2.5. Görevi Şahsen Yerine Getirme Yükümlülüğü	137
1.5.2.6. Reklam Yasağına Uyuma Yükümlülüğü	139
1.5.2.7. Aidat Ödeme Yükümlülüğü.....	142
1.5.2.8. Belge (Dosya) Saklama Yükümlülüğü	146
1.6. Arabulucunun Hukuki Sorumluluğu	151
1.6.1. Arabulucunun Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu.....	152
1.6.1.1. Arabulucu Sözleşmesi (Mediatorvertrag).....	152
1.6.1.1.1. Tanımı.....	152
1.6.1.1.2. Arabulucu Sözleşmesinin Hukuki Niteliği	154
1.6.1.1.3. Arabulucu Sözleşmesinin Tarafları.....	163
1.6.1.1.4. Sözleşmenin Konusu ve Şekli	167
1.6.1.1.5. Sözleşmenin Unsurları.....	169
1.6.1.1.5.1. Arabuluculuk Faaliyetinin ve Sürecin Yönetilmesi	171
1.6.1.1.5.2. Ücret	173
1.6.1.1.6. Sözleşmeden Doğan Sorumluluğun Sebepleri ve Şartları.....	174
1.6.1.1.6.1. Sorumluluğun Sebepleri	174
1.6.1.1.6.1.1. Borcun Hiç İfa Edilmemesi	175
1.6.1.1.6.1.2. Borcun Gereği Gibi (Kötü) İfa Edilmemesi	176
1.6.1.1.6.1.3. Borcun Süresinde İfa Edilmemesi	177

1.6.1.1.6.1.4. Sorumsuzluk Anlaşması	179
1.6.1.1.6.2. Sorumluluğun Şartları	181
1.6.1.1.6.2.1. Arabulucunun Borca Aykırı Hareketi	181
1.6.1.1.6.2.2. Arabulucunun Kusuru.....	182
1.6.1.1.6.2.3. Zararın Doğması.....	184
1.6.1.1.6.2.4. Uygun İliyet (Nedensellik) Bağı	186
1.6.1.1.7. Arabulucu Sözleşmesine Özgü Sorumluluk Doğuran Haller.....	187
1.6.1.1.7.1. Aydınlatma Yükümlülüğünün İhlalinden Doğan Sorumluluk.....	187
1.6.1.1.7.2. Sır Saklama Yükümlülüğünden Doğan Sorumluluk.....	189
1.6.1.1.7.3. Tarafsız ve Eşit Davranma Yükümlülüğünü İhlalden Doğan Sorumluluk.....	191
1.6.1.1.7.4. İradeyle Beyan Arasındaki Uygunsuzluk Halleri Nedeniyle Sorumluluk	193
1.6.1.2. Arabuluculuk Sözleşmesi	196
1.6.1.2.1. Tanımı.....	196
1.6.1.2.2. Hukuki Niteliği.....	198
1.6.1.2.3. Tarafları	200
1.6.1.2.4. Konusu- Şekli	201
1.6.1.2.5. Sözleşmenin Unsurları.....	203
1.6.2. Arabulucunun Haksız Fiilden Doğan Sorumluluğu	205
1.6.2.1. Arabulucunun Hukuka Aykırı Fiilde Bulunması	206
1.6.2.2. Zararın Doğması.....	208
1.6.2.3. Arabulucunun Kusuru.....	210
1.6.2.4. Uygun Nedensellik Bağı	211
1.6.3. Culpa in Contrahendo (CIC) Sorumluluk	213

2. BÖLÜM

ARABULUCU MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI

2.1. Genel Olarak Sigorta Kavramı ve Tasnifi	217
2.1.1. Sigortanın Gelişimi, Önemi ve Tanımı.....	217
2.1.1.1. Sigortanın Gelişimi.....	217
2.1.1.1.1. Dünyada Gelişimi.....	218
2.1.1.1.2. Türkiye'de Gelişimi	223
2.1.1.1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	224
2.1.1.1.2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem	225
2.1.1.2. Sigortanın Önemi	229
2.1.1.3. Sigortanın Tanımı	231
2.1.2. Sigortanın Sınıflandırılması	239
2.2. Sorumluluk Sigortaları	254
2.2.1. Genel Olarak Sorumluluk Sigortası: Gelişim Süreci, Tanımı ve Tasnifi.....	254
2.2.1.1. Sorumluluk Sigortası Bir Zarar Sigortasıdır	258
2.2.1.2. Sorumluluk Sigortası Bir Pasif Sigortadır	262
2.2.1.3. Sorumluluk Sigortası Bir Malvarlığı Sigortasıdır	265
2.2.1.4. Sorumluluk Sigortası Bir Hayat Dışı Sigortadır.....	266
2.2.2. Türk Ticaret Kanunu ve Mukayeseli Hukuk Kapsamında Sorumluluk Sigortalarının Düzenlenişi.....	267
2.2.2.1. TTK Kapsamında Sorumluluk Sigortalarının Düzenlenişi.....	267
2.2.2.1.1. 6762 sayılı TTK Döneminde Sorumluluk Sigortası	267
2.2.2.1.2. 6102 sayılı TTK Döneminde Sorumluluk Sigortası	269
2.2.2.2. VerVG Kapsamında Sorumluluk Sigortalarının Düzenlenişi.....	272

2.2.2.3. VVG Kapsamında Sorumluluk Sigortalarının Düzenlenişi.....	275
2.2.3. Sorumluluk Sigortasının Konusu ve Kapsamı	278
2.2.4. Sorumluluk Sigortasında Riziko ve Rizikonun Gerçekleştiği An.....	281
2.2.4.1. Sebep Olayı Teorisi (Verstößtheorie)	284
2.2.4.2. Zarar Olayı Teorisi (Schadenereignisprinzip)	288
2.2.4.3. Tazminat Talebinin İleri Sürülmesi Teorisi (Ansprucherhebungstheorie)	293
2.2.4.4. Zarar Tespiti Teorisi (Schadensfeststellungstheorie).....	296
2.2.5. Ülkelerin Hukuk Sistemlerine Göre Rizikonun Gerçekleştiği An ve Uygulanan Teoriler	298
2.2.5.1. Almanya (VVG- a.F. 1908 ve VVG- n. F. 2008).....	298
2.2.5.2. Avusturya (VersVG)	300
2.2.5.3. Türkiye (6762 sayılı TTK ve 6102 sayılı TTK)	302
2.2.5.3.1. 6762 Sayılı TTK Kapsamında	302
2.2.5.3.2. 6102 Sayılı TTK Kapsamında	304
2.2.6. Sorumluluk Sigortasının Türleri.....	307
2.2.7. Sorumluluk Sigortasının Bir Türü Olarak Mesleki Sorumluluk Sigortası.....	309
2.3. Arabulucunun Hukuki Sorumluluğunun Sigorta Vasıtası İle Koruma Altına Alındığı Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortası	314
2.3.1. Genel Olarak Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortası	314
2.3.2. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortası Sözleşmesinin Kuruluşu	315
2.3.3. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortası Sözleşmesinin Şekli.....	317
2.3.4. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigorta Sözleşmesinin Tarafları	319

2.3.4.1. Sigortacı.....	319
2.3.4.2. Sigorta Ettiren.....	321
2.3.4.2.1. Sigorta Ettiren Gerçek Kişi	321
2.3.4.2.2. Sigorta Ettiren Tüzel Kişi (Arabulucu Merkezleri).....	323
2.3.4.3. İlgili Kişiler	324
2.3.4.3.1. Sigortalı (Arabulucu).....	324
2.3.4.3.2. Zarar Gören Üçüncü Kişi	325
2.3.5. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortasının Kapsamı	327
2.3.5.1. Genel Olarak.....	327
2.3.5.2. Zaman Yönünden Kapsamı	329
2.3.5.2.1. Geçmişe Etkili Olması.....	329
2.3.5.2.2. Geleceğe Etkili Olması.....	334
2.3.5.2.3. Hem Geçmişe Hem Geleceğe Etkili Olması	335
2.3.5.3. Yer Bakımından Kapsamı.....	336
2.3.5.4. Miktar Yönünden Kapsamı	337
2.3.6. Sigorta Bedeli, Sigorta Değeri ve Sigorta Zararı Kavramları.....	340
2.3.6.1. Sigorta Bedeli	340
2.3.6.2. Sigorta Değeri.....	342
2.3.6.3. Sigorta Zararı (Tazminatı)	342
2.3.7. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortasında Rizikonun Gerçekleşme Anı	343
2.3.8. Teminat Dışında Kalan Haller ve Aksi Sözleşme Olmaması Durumunda Teminat Dışında Kalan Haller, Tazminat Talepleri ve Ödemeler	346
2.3.8.1. Teminat Dışında Kalan Haller	346
2.3.8.2. Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Haller	351
2.3.8.3. Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Tazminat Talepleri.....	353

2.3.8.4. Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Ödemeler	356
2.3.9. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortasında Sigorta Ettirenin Borç ve Yükümlülükleri	358
2.3.9.1. Prim Ödeme Borcu	358
2.3.9.1.1. Genel Olarak Prim	358
2.3.9.1.2. Prim Ödeme Borçlusu	360
2.3.9.1.3. Prim Alacaklısı	362
2.3.9.1.4. Ödeme Zamanı ve Yeri	364
2.3.9.1.5. Prim Ödeme Şekli	367
2.3.9.1.6. Prim Borcunun Ödenmemesi ve Sonuçları	370
2.3.9.2. Beyan (Bildirim) Yükümlülüğü	373
2.3.9.2.1. Sözleşmenin Yapılması Esnasında Beyan Yükümlülüğü	376
2.3.9.2.2. Sözleşme Süresi İçerisinde Beyan Yükümlülüğü (Rizikoyu Ağırlaştırılmama)	386
2.3.9.2.3. Riziko Meydana Geldiğinde Beyan Yükümlülüğü	393
2.3.9.3. Bilgi Verme ve Sigortacının Araştırma Yapmasına İzin Verme Yükümlülüğü	396
2.3.9.4. Zararı Önleme, Azaltma ve Rücu Hakkını Koruma Yükümlülüğü	400
2.3.9.5. Rizikoya Dair Sigorta Ettiren ve Sigortalının Yükümlülükleri	403
2.3.10. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Hak ve Yükümlülükleri	404
2.3.10.1. Rizikoyu Taşıma Yükümlülüğü	405
2.3.10.2. Poliçe Verme Yükümlülüğü	407
2.3.10.3. Giderleri Ödeme Yükümlülüğü	409
2.3.10.4. Sigorta Tazminatı Ödeme Yükümlülüğü	410

2.3.10.4.1. Ödeme Şekli	410
2.3.10.4.2. Ödeme Yeri ve Miktarı (Sınırı).....	411
2.3.10.4.3. Ödeme Zamanı, Avans ve Temerrüt	413
2.3.10.4.4. Rizikonun Gerçekleşmesinde Kusurun Tazminat Ödemeye Etkisi	418
2.3.10.5. Aydınlatma (Bilgilendirme) Yükümlülüğü.....	419
2.3.10.6. Ticari ve Mesleki Sırları Saklı Tutma Yükümlülüğü ...	431
2.3.10.7. Zarar Görenle İlişkide İfa Yükümlülüğü	432
2.3.10.8. Sigortalıya Yardım Yükümlülüğü.....	433
2.3.10.9. Zarar Gören Üçüncü Kişiden Bilgi Alma Hakkı	435
2.3.11. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortasında Zarar Gören Üçüncü Kişinin Hak ve Yükümlülükleri.....	436
2.3.11.1. Doğrudan Dava (Talep) Hakkı	436
2.3.11.2. Bilgi Verme Yükümlülüğü.....	445
2.3.12. Halefiyet	446
2.3.13. Arabulucu Mesleki Sorumluluk Sigortasının Sona Ermesi .	449
2.3.13.1. Tarafların Anlaşması İle Sona Ermesi	450
2.3.13.2. Sözleşme Süresinin Dolması Nedeniyle Sona Ermesi .	450
2.3.13.3. Mesleki Faaliyete Son Verilmesi Nedeniyle Sona Erme	453
2.3.13.4. Rizikonun Gerçekleşmesiyle Sona Erme	454
2.3.13.5. Sigortacının İflası Nedeniyle Sona Erme	455
2.3.13.6. Rizikoyu Ağırlaştırılmama Yükümlülüğünün İhlali Nedeniyle Sona Erme.....	456
2.3.13.7. Cayma Nedeniyle Sona Erme.....	457
2.3.13.8. Sigortacının Konkordato İlan Etmesi, İlgili Sigorta Dalına İlişkin Ruhsatının İptal Edilmesi, Sözleşme Yapma Yetkisinin Kaldırılması Nedeniyle Sona Erme	459

2.3.13.9. Sigortacının Aciz Hale Düşmesi Nedeniyle Sona Erme	460
2.3.14. Zamanaşımı	461

3. BÖLÜM

ARABULUCULUK MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASINA DAİR BİR UYGULAMA: İSTANBUL-TÜRKİYE ÖRNEĞİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	465
3.2. Araştırma Tasarım ve Yöntemi.....	467
3.3. Araştırma Evreni ve Örneklemi (Çalışma Grubu).....	469
3.3.1. Katılımcı (Demografik) Bilgileri.....	470
3.4. Veri Analizi.....	472
3.4.1. Tematik İçerik Analizi Süreci.....	473
3.5. Araştırma Sonuçları.....	473
3.5.1. Genel Bulgular	474
3.5.2. Niteliksel İçerik Analizi Sonuçları	478
3.5.3. Tematik İçerik Analizi Sonuçları.....	497
SONUÇ	505
KAYNAKÇA.....	515

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: İhtiyari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk İstatistikleri (14.11.2013- 04.05.2022).....	30
Tablo 2: Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk İstatistikleri (01.01.2019- 04.05.2022).....	30
Tablo 3: İş Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk İstatistikleri (01.01.2018- 04.05.2022).....	31
Tablo 4: Tüketici Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk İstatistikleri (28.07.2021- 04.05.2022).....	32
Tablo 5: Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasına İlişkin Sonuçlanan Dosya Sayıları	53
Tablo 6: İhtiyari Arabuluculuk Uygulamasına İlişkin Sonuçlanan Dosya Sayıları	55
Tablo 7. Arabulucular Siciline Kayıtlı Arabulucuların Mesleklerine Göre Ayrımı	95
Tablo 8: Sosyal Sigorta Hukuku ve Özel Sigorta Hukuk Mukayesesi.....	241
Tablo 9: Zarar Sigortası- Meblağ Sigortası Mukayesesi	247
Tablo 10: Farklı Kriterlere Göre Sigortanın Sınıflandırılması	249
Tablo 11: TTK-VerVG-VVG ve 2007/1 Sayılı Tebliğ'de Sigortanın Sınıflandırılması.	254
Tablo 12: Genel Sorumluluk Branşı Yıllara Göre Poliçe Sayısı, Direkt Prim Miktarı, Ödenen Tazminat Miktarları	312
Tablo 13: Almanya'da Yıllara Göre Sorumluluk Sigortası Prim Üretimi Ve Poliçe Sayısı	313
Tablo 14: Araştırma Yöntemlerine Genel Bakış	468

Tablo 15: Arabuluculuğu Meslek Olarak Tanımlamada Kullanılan Unsurlar	498
Tablo 16: Görevin İfası Sırasında "Hukuki Bağlamda" Arabulucuyu Koruyan Enstrümanlar	499
Tablo 17: Arabuluculuk Görevini İfa Sırasında Karşılaşılan En Önemli Problemler	500
Tablo 18: Katılımcıların Arabulucu Profiline İlişkin Kavramsallaştırmaları	504

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. 6102 Sayılı TTK Kapsamında Kanun Sistematiği 251
- Şekil 2. 6102 sayılı TTK'da Sigorta Türleri ve Sistematiği 271
- Şekil 3. Sorumluluk Sigortasının İşlevleri 273
- Şekil 4. Sorumluluk Sigortasında Üç Köşeli İlişki (Dreiecksverhältnis
in der Haftpflichtversicherung) 276
- Şekil 5. "Arabuluculuk Bir Meslek Midir?" Sorusunun Yanıtına İlişkin
Yüzdelik Dağılım 474
- Şekil 6. "Arabuluculuk Görevinizin İfası Sırasında Hakkınızda Bir
Şikayet Ya Da Hukuki Tazminat Talebi Oldu Mu?"
Sorusunun Yanıtına İlişkin Yüzdelik Dağılım 475
- Şekil 7. "Mesleki Sorumluluk Sigortanız Var Mı?" Sorusunun
Yanıtına İlişkin Yüzdelik Dağılım 476
- Şekil 8. "Mesleki Sorumluluk Sigortası İçerisinde Arabuluculuğa Dair
Kloz Var Mı?" Sorusunun Yanıtına İlişkin Yüzdelik
Dağılım..... 476
- Şekil 9. "ZivMediatG'deki Düzenlemenin HUAK'ta Olmaması Eksiklik
Teşkil Eder Mi?" Sorusunun Yanıtına İlişkin Yüzdelik
Dağılım..... 477
- Şekil 10. "ZivMediatG'deki Gibi Bir Düzenleme HUAK'ta Olsa
Mesleğe Devam Eder Miydiniz?" Sorusunun Yanıtına İlişkin
Yüzdelik Dağılım 478

KISALTMALAR

a.F.	: alte Fassung
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
A.Ş.	: Anonim Şirket
AAEK	: Arabuluculara Dair Avrupa Eitk Kuralları
AAÜT	: Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABGB	: Allgemeine Bürgerliches Gesetzbuch
ADR	: Alternative Dispute Resolution
AHVB	: Allgemeine Bedingungen für die Haftpflichtversicherung
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKL	: Alternative Konfliktlösung
AKÜŞKSSGŞ	: Asansör Kazalarında Üçüncü Şahıslara Karşı Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
AndHD	: Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AnwBl	: Anwaltsblatt
Art.	: Artikel
ÄrzteG	: Ärztesgesetz
AUÇ	: Alternatif Uyuşmazlık Çözümü

Aufl.	: Auflage
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AvK.	: Avukatlık Kanunu
AY	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
AYS	: Arabulucu ile Yapılan Sözleşme
BaFin	: Aufsichtsbehörde für Banken und Finanzdienstleister
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATIDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BESHY	: Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik
BESK	: Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu
BGB	: Deutsches Bürgerliches Gesetzbuch
BGBL.	: Bundesgesetzblatt
BGE	: Bundesgericht
Bkz.	: Bakınız
BRAO	: Bundesrechtsanwaltsordnung
BVerfG	: Bundesverfassungsgericht
BVerWG	: Bundesverwaltungsgericht
c.	: cümle
C.	: Cilt
CEPEJ	: European Commission for the Efficiency of Justice
CIC	: Culpa in Contrahendo
CKSGŞ	: Cam Kırılması Sigortası Genel Şartları

CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CTPA	: The Contracts (Rights of Third Parties) Act
çev.	: çeviri
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: dipnot
dVVG	: Deutsches Versicherungsvertragsgesetz
E.	: Esas
Ed.	: Editör
EGZPO	: Gesetz betreffend die Einführung der Zivilprozeßordnung
EHVB	: Ergänzende Allgemeine Bedingungen für die Haftpflichtversicherung
EU	: Europäische Union
EUCON	: Europäisches Institut für Conflict Management
EvBl	: Evidenzblatt der Rechtsmittelentscheidungen
EWR	: Europäischer Wirtschaftsraum
F.	: Frequency
f.	: fıkra
FHİMSY	: Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği
GDV	: Gesamtverband der Versicherer
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GVG	: Gerichtsverfahungsgesetz
HaftpflichtV	: Haftpflichtversicherung
HD.	: Hukuk Dairesi

HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HıSGŞ	: Hırsızlık Sigortası Genel Şartları
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSGŞ	: Hayat Sigortası genel Şartları
HUAK	: Hukuk Uyuşmazlıkları Arabuluculuk Kanunu
HUAKY	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği
IDD	: Insurance Distribution Directive
İİBF	: İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İSGŞ	: İnşaat Sigortası Genel Şartları
İSSGŞ	: İşveren Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
İTÜSBD	: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
İÜHFİM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
Jahrg.	: Jahrgang
JZ	: Juristen Zeitung
JuS	: Juristische Schulung
K.	: Karar
K-.	: Katılımcı
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
Koop.	: Kooperatif
KSGŞ	: Kasko Sigortası Genel Şartları
KTK	: Karayolları Trafik Kanunu
MASSY	: Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri ile Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine

İlişkin Yönetmelik

md.	: madde
MedaitG	: Medaitionsgesetz
MİHDER	: Medeni Uusl ve İcra İflas Hukuku Dergisi
MKSGŞ	: Makine Kırılması Sigortası Genel Şartları
MSSGŞ	: Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
MÜHFD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
NLRA	: National Labor Relations Act
No. / Nr.	: Numara
ODR	: Online Dispute Resolution
OGH	: Oberste Gerichtshof
ÖAK	: Österreichischen Ärztekammer
ÖJZ	: Österreichische Juristen Zeitung
ÖSSY	: Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliği
ÖZPO	: Österreichische Zivilprozeßordnung
P&I	: Protection and Idemnity
PEICL	: Principles of European Insurance Contract Law
PersonenV	: Personenversicherung
PflVG	: Pflichtversicherungsgesetz
RG	: Resmi Gazete
RL	: Richtlinie
RVG	: Rechtsanwaltvergütungsgesetz
s.	: sayfa
S.	: Sayı

SAY	: Sigorta Acenteleri Yönetmeliği
SchadensV	: Schadensversicherung
SEDDK	: Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetim Kurumu
SerPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SigK	: Sigortacılık Kanunu
SRBY	: Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
SSBİY	: Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik
StGB	: Strafgesetzbuch
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
SummenV	: Summenversicherung
T.	: Tarih
TAEK	: Türkiye Arabulucular Etik Kuralları
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TESK	: Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun
TL	: Türk Lirası
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TNB	: Türkiye Noterler Birliği

TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOTBİD	: Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği
TSUY	: Tarım Sigortaları Uygulama Yönetmeliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknoloji Araştırma Kurumu
TÜSSİDE	: Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü
UNCITRAL	: United Nations Commission on International Trade Law
UNSW	: University of New South Wales
Urt.	: Urteil
ÜŞKMMŞ	: Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Mesuliyet Sigortası Genel Şartları
VAG	: Versicherungsaufsichtsgesetz
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
VermögenV	: Vermögenversicherung
VersE	: Versicherungsentscheidung
VersE	: Versicherungsrechtliche Entscheidungssammlung
VersRDSch	: Die Versicherungsrundschau
VersVG	: Österreichisches Versicherungsvertragsgesetz
Vol.	: Volume
vs.	: ve saire
Vs.	: Versus
VUK	: Vergi Usul Kanunu
VVG-InfoV	: Verordnung über Informationspflichten bei

Versicherungsverträgen

VVO	: Verband der Versicherungsunternehmen
Y. / Yarg.	: Yargıtay
YGSY	: Yıllık Gelir Sigortaları Yönetmeliği
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBGK	: Yargıtay İçtihatı Birleştirme Genel Kurulu
YSGŞ	: Yangın Sigortası Genel Şartları
ZGB	: Schweizerisches Zivilgesetzbuch
ZHSSGŞ	: Zorunlu Hekim Sorumluluğu Sigortası Genel Şartları
ZivMediatG	: Zivilrechts Mediationsgesetz
ZKTMMS	: Zorunlu Karayolu Taşımacılığı Mali Sorumluluk Sigortası
ZMG	: Zivilrechts-Mediations-Gesetz (Lichtenstein)
ZPO	: Zivilprozeßordnung

GİRİŞ

2012 yılında 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile yürürlüğe giren arabuluculuk uygulaması, günümüzde gerek dünyada gerek Türkiye'de en çok tercih edilen alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından biridir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yolu, alışlagelen yargı yolu dışında bazen tarafsız ve bağımsız üçüncü bir kişinin dahil olduğu bazen uyuşmazlık taraflarının bizzat kendilerinin çözüm arayışında oldukları süreç olarak adlandırılmaktadır. Arabuluculuk, arabulucu adı verilen tarafsız ve bağımsız üçüncü bir kişinin sürece dahil olarak uyuşmazlık yaşayan tarafların müzakere etmelerini, sorunlarına kendilerinin çözüm bulmalarını kolaylaştıran gizlilik, eşitlik ve gönüllülük ilkeleri temeline kurulu olan bir dostane çözüm yoludur.

İlk uygulanmaya başlandığı tarihten bugüne arabuluculuk alanında gerek mevzuat gerek uygulama olarak değişiklikler meydana gelmiş, arabuluculuk yöntemi daha bilinir ve tercih edilebilir bir hal almıştır. Bu gelişim doğal olarak arabuluculuk sürecinin baş aktörlerinden olan arabulucu olma talebini de tetiklemiştir. Türkiye'de güncel verilere göre on altı binin üzerinde, arabulucular siciline kayıtlı arabulucu bulunmaktadır. Arabulucunun yerine getirdiği görev oldukça önemli olup, dostane barışa hizmet etmektedir. Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununa ilişkin Yönetmelik kapsamında arabulucunun kamu görevi gördüğüne de işaret edildiğini nazara aldığımızda, atfedilen görevin önemi tartışma götürmeyecektir. Konu bu pencereden ele alındığında arabuluculuğun bir meslek olarak mı yoksa avukatlığın yanında bir yan uğraş olarak mı kabul görmesi gerektiği meselesini karşımıza çıkartmaktadır.

Bireylerin ve kuruluşların gündelik hayatta çeşitli risklerle karşı karşıya kalmaları kaçınılmazdır. Alınacak önlem ve koruma yöntemleri ile bu risklerden kaçınmak ya da az bir zararla kurtulmak mümkün olabilmektedir. Korunma yolları farklılık göstermekle birlikte, sigorta bu

yollardan en çok tercih edilenidir. Belirli bir prim karşılığında, riskin devrini esas alan ilişki, ödenecek makul bir primle ileride gerçekleşmesi muhtemel risklerin doğuracağı zararlardan koruma sağlayacaktır. Sigorta, farklı alanlardaki riskler için farklı koruma tesis etmektedir. Nitekim bu türlerden biri de sorumluluk sigortasıdır. Sorumluluk sigortası en genel tanımı ile, sigorta ettirenin sorumluluğuna neden olacak bir olay nedeniyle üçüncü kişinin taleplerine karşı koruma sağlayan bir sigortadır. Sorumluluk sigortasının farklı türleri olmakla birlikte, mesleki sorumluluk sigortası, bunlardan biridir. Mesleki sorumluluk sigortası mesleğin ifasından ötürü, mesleği ifa edenin zarar verdiği üçüncü kişinin haklı/ haksız taleplerine karşı koruma sağlamaktadır.

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun mehzarlarından biri de Avusturya Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Federal Kanunu'dur. Avusturya'daki yasal düzenlemede arabulucu olarak sicile kaydolmak ve arabuluculuk mesleğini ifa edebilmek için, mesleki sorumluluk sigortası yaptırmış olmak gerekirken, Türk uygulamasında böyle bir koşul yer almamaktadır.

Literatürde arabuluculuğun bir meslek olup olmadığı tartışmalı olup, bir kısım görüş, başlı başına bir meslek olmadığı, avukatlık mesleğinin yanında bir yan uğraş olarak yorumlamakta, diğer bir görüş ise meslek olarak kabul etmektedir. Arabuluculuğun bir meslek olup olmadığının tespiti, münhasır bir mesleki sorumluluk sigortası tesisi ve böyle bir sigortaya duyulacak ihtiyacın tespiti açısından önem arz etmektedir.

Buradan hareketle, iş bu çalışma ile, Türkiye'de arabuluculuğun bir meslek olarak kabul görüp görmediği ve arabulucuların uygulamada olmayan arabulucu mesleki sorumluluk sigortası gibi bir sigortaya olan yaklaşımları araştırılmış, elde edilen veriler ışığında öneriler ileri sürülmüştür. Bu nitelikleri ile çalışmanın alana özgü veril analizleri ile desteklenen ilk akademik çalışma olma özelliği taşıdığı söylenebilir. Böylelikle gerek arabuluculuk faaliyetini yerine getiren arabuluculara gerek sigortacılık sektörüne katkı sağlanması beklenmektedir.

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır:

İlk bölümde, genel olarak arabuluculuğa dair çalışma gerçekleştirilmiş olup, arabuluculuğun alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamındaki konumu ele alınarak, kurumun gelişimi ve Türkiye'deki uygulanışı incelenmiştir. Bölüm içerisinde arabuluculuğun tanımına, arabuluculuğun temel ilkelerine yer verilerek, arabulucunun hak ve yükümlülükleri ele alınmış, arabulucunun sorumluluğuna ve keza mesleki sorumluluk sigortası için de bir risk olarak değerlendirilebilecek arabulucu sözleşmesi yer verilmiştir. Akabinde arabulucunun hukuki sorumluluğu ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ilk olarak sigortaya dair temel bilgilere yer verilmiş olup, devamında sigorta türleri incelenmiştir. Çalışma konumuzun alanı olan sorumluluk sigortaları sigorta türleri kapsamında kısaca ele alınmış, sorumluluk sigortası türlerinden de mesleki sorumluluk sigortasına yer verilmiştir. Devamında, Almanya ve Avusturya yasal düzenlemeleri başta olmak üzere farklı ülke uygulamalarına yer verilerek arabulucu mesleki sorumluluk sigortasının, diğer mesleki sorumluluk sigortalarının temel ilkelerinden yararlanılarak kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Arabulucu mesleki sorumluluk sigortasına ilişkin teminatlar, sigorta himayesi, sigorta sözleşmesinin kurulması, sözleşmenin tarafları, rizikonun meydana gelmesi, sonuçları vb. tüm aşamalar bu başlık altında incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise, arabuluculuk faaliyetinin temel aktörleri olan arabulucuların, ilgili süreci yürütmeleri nedeniyle sorumlu olabilecekleri risklere karşı, arabulucu mesleki sorumluluk sigortasının önemini ortaya koymak ve böyle bir sigortaya ne denli ihtiyaç duyduklarını tespit etmek amacıyla anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın ana sorunsalı "Arabuluculuk bir meslek midir?", "Mesleki sorumluluk sigortası uygulaması arabuluculuk için ne denli ihtiyaçtır?" şeklinde belirlenmiş; "örnekleme oluşturan arabulucuların, arabuluculuğu bir meslek olarak kabul edip etmedikleri", "örnekleme oluşturan arabulucuların mesleğin ifasında karşılaşılabilecekleri risklerin neler olduğu", "örnekleme oluşturan arabulucuların münferit bir arabulucu mesleki sorumluluk sigortasına bakış açıları" alt sorunsalları ile detaylandırılmaya çalışılmıştır.

